

Ministerstwo Gospodarki
DEPARTAMENT ANALIZ I PROGNOZ

Warszawa, 8 grudnia 2011 r.

Obroty towarowe Polski z zagranicą w okresie I-III kw. 2011 r.

Synteza

Wartość polskiego eksportu w okresie trzech kwartałów br. wyniosła 101 mld EUR i okazała się o 13,9% wyższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. W tym czasie import wzrósł o 14,1%, do poziomu 111,5 mld EUR. Odnotowane po 3 kwartałach br. wyhamowanie tempa wzrostu obrotów towarowych wobec roku 2010 (kiedy to eksport zwiększył się o 22,6%, a import o 24,8%), wynika z pojawiającego się spowolnienia w gospodarce światowej. W analizowanym okresie I-III kw. br. deficyt obrotów towarowych osiągnął ok. 10,5 mld EUR, tj. pogłębił się o 1,5 mld EUR wobec poziomu sprzed roku.

Obroty z **rynkami rozwiniętymi gospodarczo** wzrosły zdecydowanie wolniej niż z pozostałymi rynkami – eksport o 12,8%, a import o 12,7%. Zadecydowały o tym wyniki wymiany z krajami strefy euro oraz pozostałymi krajami rozwiniętymi poza UE i EFTA.

Powyżej przeciętej zwiększyła się natomiast wymiana z unijnymi rynkami nienależącymi do strefy euro oraz krajami EFTA (w tym szczególnie z Norwegią).

Szybciej niż z całą grupą rynków rozwiniętych zwiększyły się obroty z pozostałymi krajami, w szczególności z **państwami WNP**, gdzie eksport wzrósł o 22,4%, a import o 38,4%. Na odnotowane wyraźne przyspieszenie importowe względem eksportu zasadniczy wpływ miały obroty z Rosją, Ukrainą oraz Białorusią.

Eksport na **pozostałe rynki rozwijające się** (poza WNP) zwiększył się o 18,3%. Na uwagę zasługuje tu eksport do Turcji (wzrost o 38,3%) i Chin (wzrost zaledwie o 5,2%). Jednocześnie relatywnie wolno zwiększył się przywóz towarów z tej grupy państw (o 5,1%).

Analizując tempo wzrostu wartości wymiany w ujęciu przedmiotowym w okresie trzech kwartałów br. najszybciej zwiększyły się obroty **produktami mineralnymi**, zarówno po stronie eksportu (o ok. 39%), jak i w imporcie (o 36,6%). Deficyt w handlu tą grupą towarów pogłębił się do ponad 9,9 mld EUR.

W analizowanym okresie odnotowano dynamiczny wzrost eksportu **wyrobów metalurgicznych** – o 21,7%, przy wzroście ich importu o 22%.

Szybciej niż przeciętnie zwiększył się także eksport **wyrobów chemicznych** – o 21,1%. W tym okresie import tych produktów wzrósł o 14,8%.

Obroty w dominującej w polskiej wymianie grupie **wyrobów elektromaszynowych** w okresie trzech kwartałów br. wzrosły wolniej niż przeciętnie – w eksporcie o 7,2%, w imporcie o 4,4%. W rezultacie spowolnienia importowego nadwyżka obrotów w tej grupie wzrosła do poziomu blisko 2,6 mld EUR.

1. Aktualna sytuacja w gospodarce światowej i europejskiej

W ocenie Komisji Europejskiej globalna gospodarka znalazła się ponownie w strefie zagrożenia. Perspektywy gospodarki europejskiej po I kwartale wyraźnie pogorszyły się. Zaostrzenie problemów związanych z długiem publicznym w kilku krajach strefy euro oraz niepewność perspektyw gospodarki światowej spowodowały gwałtowne reakcje rynków finansowych. Ponadto wzrost zagrożeń destabilizacyjnych europejskiego sektora bankowego powoduje negatywne skutki dla realnej sfery gospodarki.

W reakcji na te sygnały Komisja Europejska zweryfikowała w dół swe wiosenne prognozy wzrostu gospodarczego na rok 2012 zarówno dla strefy euro i całej UE, jak i dla gospodarki globalnej oraz zachowuje ostrożność w swych projekcjach dotyczących 2013 r.

Jakkolwiek w podstawowym scenariuszu nie przewiduje się recesji, to jednak zarazem wskazuje się na wysokie prawdopodobieństwo przedłużonego okresu stagnacji.

Realny wzrost PKB w UE pod koniec bieżącego roku będzie, według przewidywań KE, oscylował wokół zera, a w niektórych krajach członkowskich należy oczekiwać spadków.

Tabela 1. Prognozy wzrostu gospodarczego w wybranych krajach w latach 2011-2013

	Prognoza jesienna			Prognoza wiosenna	
	2011	2012	2013	2011	2012
UE	1,6	0,6	1,5	1,8	1,9
strefa euro	1,5	0,5	1,3	1,6	1,8
Niemcy	2,9	0,8	1,5	2,6	1,9
Francja	1,6	0,6	1,4	1,8	2,0
Włochy	0,5	0,1	0,7	1,0	1,3
Hiszpania	0,7	0,7	1,4	0,8	1,5
Niderlandy	1,8	0,5	1,3	1,9	1,7
Wielka Brytania	0,7	0,6	1,5	1,7	2,1
Polska	4,0	2,5	2,8	4,0	3,7
Stany Zjednoczone	1,6	1,5	1,3	2,6	2,7
Japonia	-0,4	1,8	1,0	0,5	1,6
Chiny	9,2	8,6	8,2	9,3	9,0
Rosja	3,9	3,8	4,0	4,5	4,2

Źródło: *European Economic Forecast, Autumn 2011.*

Pierwotnie przewidywany wzrost PKB w bieżącym roku został zrewidowany w dół na drugie półrocze, podobnie jak na rok 2012. Stopniowy, powolny wzrost oczekiwany jest dopiero w drugiej połowie 2012 roku. Dzięki znacznemu wzrostowi PKB w I kw. br., jego wzrost w skali całego roku pozostanie na poziomie zbliżonym do projekcji wiosennej, tj. ok. 1,6% w UE oraz 1,5% w strefie euro.

Wzrost w roku 2012 został poważnie skorygowany w dół (o 1,3 pkt. proc.) do 0,6% w UE oraz o 0,5% w strefie euro. Roczny wzrost w roku 2013 przewidywany jest na poziomie 1,5% w UE oraz 1,3% w strefie euro.

Kryzys zadłużeniowy ograniczy wzrost we wszystkich krajach członkowskich UE. Żadna grupa spośród tych krajów nie zdoła uniknąć spowolnienia, jakkolwiek różnice w tempie wzrostu między nimi nadal się utrzymają. Przewiduje się, że **spowolnienie wzrostu w krajach o relatywnie szybszym wzroście w latach 2010-2011 będzie głębsze niż przeciętne dla całego ugrupowania.**

Jakkolwiek szok zaufania związany z zadłużeniem sektora rządowego dotyka kraje członkowskie w podobny sposób, zróżnicowanie ich wzrostu jest obecnie zależne głównie od skali wcześniejszego boomu kredytowo-mieszkaniowego, jak również od ich otwartości i orientacji na wymianę handlową z zagranicą.

W IV kwartale w **Niemczech** spodziewane jest znaczne, ale prawdopodobnie przejściowe, osłabienie inwestycji, konsumpcji oraz eksportu.

We **Francji** przewiduje się osłabienie inwestycji oraz w nieco mniejszym stopniu także konsumpcji prywatnej, co może skutkować znaczącym spowolnieniem wzrostu PKB, a nawet niewielkim jego spadkiem pod koniec bieżącego roku, a umiarkowany powrót na ścieżkę wzrostu spodziewany jest dopiero w drugiej połowie 2012 roku.

We **Włoszech**, gdzie popyt wewnętrzny utrzymuje się na niskim poziomie, przynajmniej przez dwa najbliższe kwartały należy się liczyć z umiarkowanym spadkiem PKB.

Gospodarka **Hiszpanii** ma przed sobą kilka kwartałów stagnacji pod koniec bieżącego roku oraz w I półroczu 2012 roku zanim wejdzie na ścieżkę stopniowego wzrostu, przy czym przyjmuje się założenie, że po wyborach nastąpić będzie dalsza konsolidacja fiskalna.

W **Niderlandach**, gdzie zarówno popyt krajowy, jak i eksport są słabe, przewidywana jest stagnacja gospodarcza w najbliższych kwartałach. Umiarkowany wzrost, oczekiwany tu dopiero w II półroczu 2012 i w roku 2013, będzie się opierał głównie na eksporcie netto.

W **Wielkiej Brytanii**, jako największej gospodarce unijnej spoza strefy euro w ostatnich miesiącach bieżącego roku przewiduje się stagnację, która utrzyma się do połowy 2012 r., głównie na skutek utrzymującej się obniżonej konsumpcji gospodarstw domowych.

Także w Polsce przewiduje się względnie łagodne spowolnienie pod koniec roku, głównie na skutek spowolnienia eksportu w wyniku osłabienia popytu zewnętrznego. Natomiast popyt wewnętrzny utrzyma się na stosunkowo wysokim poziomie, jakkolwiek jego wzrost będzie wolniejszy niż przewidywano w prognozie wiosennej.

Jesienne prognozy KE dla **gospodarki USA** uległy znacznemu pogorszeniu w porównaniu z projekcjami wiosennymi. Wzrost realnego PKB obniżył się z 0,8% w IV kw. 2010 (w ujęciu kw./kw.) do zaledwie 0,1% w I kw. i 0,3% w II kw. 2011 r., czyli najniższego poziomu od półrocza 2009 roku. Zaważyła na tym słaba konsumpcja indywidualna wraz z narastającym negatywnym impulsem fiskalnym, a także wysokie ceny towarów w połączeniu ze spadkiem podaży na rynek japoński po klęsce tsunami. Hamowało to wzrost zatrudnienia i inwestycje przedsiębiorstw, mimo niezłej ich kondycji finansowej. Przewiduje się, że po okresie wyjątkowo powolnego wzrostu realnego PKB w I półroczu 2011 r., nastąpi pewne ożywienie, jakkolwiek najnowsze generalne projekcje na nadchodzące lata uległy pogorszeniu w porównaniu z wcześniejszymi przewidywaniami prezentowanymi przez KE wiosną br. Według tych projekcji, realny wzrost PKB spowolni z 1,6% w roku 2011 do 1,5% w roku 2012 oraz do 1,3% w roku 2013, na skutek niekorzystnej polityki fiskalnej połączonej z osłabieniem popytu prywatnego, wywołanym niepewnością co do rozwoju sytuacji w kraju i w otoczeniu międzynarodowym. Podstawowym źródłem niepewności wewnętrznej są trudności w przeprowadzeniu konsolidacji fiskalnej w warunkach osłabienia gospodarczego oraz w niesprzyjającej atmosferze politycznej związanej z nadchodzącymi wyborami.

W **Japonii** po kryzysie 2008-2009 nastąpił trwający przez 6 kolejnych kwartałów, do III kw. 2010 r., okres stosunkowo silnego wzrostu gospodarczego. Skumulowany wzrost PKB w tym okresie o 6%, pozwolił odbudować prawie $\frac{2}{3}$ strat poniesionych w okresie kryzysu. Jednak czwarty kwartał ub.r. stanowił punkt zwrotny w tej korzystnej tendencji i do końca I półrocza 2011 r. skumulowany spadek PKB sięgnął 2%, głównie na skutek katastrofy z 11 marca br. Trzęsienie ziemi wywołało znaczne ograniczenie konsumpcji, co w konsekwencji przełożyło się na głębokie załamanie produkcji przemysłowej, m.in. na skutek ograniczeń w dostawach energii elektrycznej zarówno dla przedsiębiorstw, jak i do odbiorców indywidualnych. PKB w I kw. br. (w ujęciu kw./kw.) obniżył się o 0,9%, a w drugim o kolejne 0,5%. W trzecim kwartale br. oczekiwany jest wzrost PKB o 1,4%, głównie dzięki silnemu działaniu efektu bazy. W IV kw. 2011 r. oczekiwany jest wzrost o 0,3%, a w roku 2012 o 1,8% – czyli najwyższy wśród gospodarek rozwiniętych. Eksport będzie wzrastał w umiarkowanym tempie, szybszym niż import, jakkolwiek silny kurs yena nie będzie sprzyjał konkurencyjności Japonii w stosunku do innych kluczowych konkurentów, zwłaszcza Korei.

PKB **Chin** zwiększył się w 2010 r. o 10,3%, głównie dzięki inwestycjom, których wkład we wzrost sięgał ok. $\frac{1}{2}$, podczas, gdy udział konsumpcji indywidualnej obniżył się do $\frac{1}{3}$. W ciągu trzech kwartałów br. tempo wzrostu obniżyło się do 9,7% w I kw., 9,5% w II kw. i 9,1% w III kw. Utrzymujące się spowolnienie wzrostu w kolejnych kwartałach br. skutkować będzie obniżeniem tempa wzrostu PKB w skali całego 2011 r. do 9,2% oraz do 8,6% w roku 2012 i 8,2% w roku 2013. Zaważy na tym wygaszenie bodźców proeksportowych i osłabienie popytu zewnętrznego, a także zaostrzenie polityki monetarnej i kredytowej. W porównaniu z rokiem 2008 pole wsparcia przedsięwzięć rozwojowych w Chinach znacząco się zmniejszyło na skutek rosnących napięć w budżetach regionalnych. Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego pozostają inwestycje, zwłaszcza w nieruchomości, w tym w sektorze budownictwa mieszkaniowego o charakterze socjalnym, jako istotnej części planu 5-letniego. Wartość eksportu chińskiego w ujęciu r/r wzrosła w 2010 r. o 31,3%, podczas, gdy import wzrósł o 38,7%. W II połowie 2011 r. tempo wzrostu eksportu, podobnie jak importu (r/r) uległo wyhamowaniu, a w rezultacie nadwyżka na ROB zmniejszyła się z 197 mld USD w I kw. do 107 mld USD w II kw. br. Przy założeniu, że rząd przeprowadzi konsolidację finansów, sytuacja w gospodarce chińskiej w tym także nadwyżka na ROB w perspektywie przyszłego roku pozostanie stabilna.

PKB **Federacji Rosyjskiej** wzrósł realnie w 2010 roku o ok. 4%. Podobne tempo (4,1%) odnotowano w I kw. 2011 r., ale w II kw. br. nastąpiło jego spowolnienie do 3,4% (r/r). Zaważyła na tym niska aktywność gospodarcza, mierzona indeksem produkcji przemysłowej (PMI), który od czerwca br. ulega systematycznej obniżce. Wiosenna prognoza wzrostu gospodarczego na rok 2011 została skorygowana w dół do poziomu 3,9% i zakłada, że na tym poziomie utrzyma się w najbliższych dwóch latach. Wzrost PKB oparty będzie głównie na popycie krajowym – zarówno konsumpcyjnym, jak i inwestycyjnym, podczas, gdy popyt zewnętrzny będzie mały. Perspektywy wzrostu gospodarki rosyjskiej zależą głównie od światowych cen surowców energetycznych. Po ożywieniu eksportowym w roku 2010 przewiduje się, że średnie tempo wzrostu jego wolumenu w latach 2011-2013 wyniesie tylko nieco ponad 5%, co wynika ze słabnącej ekspansji eksportowej sektora ropy i gazu, gdzie eksploatowane dotychczas pola wydobywcze są już na wyczerpaniu. W II połowie 2011 roku, relatywnie wyższy wzrost rosyjskiego eksportu był częściowo napędzany przez wysoki eksport towarów rolno-spożywczych, głównie zbóż (22,4 mln ton, czyli wyższy od dotychczasowego rekordowego poziomu z roku 2008). Wysoki wzrost importu, odnotowany w 2011 roku, wynikający ze wzrostu popytu wewnętrznego, oceniany jest jako przejściowy i nie odwróci generalnej tendencji do spowolnienia wzrostu obrotów handlowych. Nadwyżka w

handlu Rosji w I półroczu 2011 roku (w ujęciu r/r) wzrosła o 19%, głównie dzięki wysokim cenom surowców energetycznych. Przewiduje się, że relacja nadwyżki do PKB wzrośnie z 4,8% w roku 2010 do 5,9% w roku 2011. Jednak na lata 2012-2013 przewiduje się jej spadek odpowiednio do 4% i 3,8%. Rezerwy walutowe Rosji we wrześniu 2011 r. osiągnęły poziom ponad 496 mld USD, tj. najwyższy od listopada 2008 roku.

2. Obroty towarowe Polski z zagranicą po 3 kwartałach 2011 r.

Po trzech kwartałach 2011 r. eksport wzrósł o 13,9% (do poziomu 101 mld EUR) i tym samym tempo jego wzrostu było o 8,7 pkt. proc. wolniejsze niż w całym 2010. Na odnotowane po trzech kwartałach br. wyniki polskiego eksportu wpłynęło jego wyhamowanie w II i III kw. (wzrosty o 10,4% i 11,4%), bowiem w I kwartale br. zwiększył się on dynamicznie – o blisko 21%.

Import wzrósł w zbliżonym tempie do eksportu (zaledwie o 0,2 pkt. proc. szybciej), tj. o 14,1% (do 111,5 mld EUR), czyli o 10,7 pkt. proc. wolniej niż w roku 2010. Dynamika importu systematycznie spowalniała od III kw. ub.r. osiągając w III kw. br. 8,7%, wobec 21,2% w I kwartale i 13,3% w II kwartale.

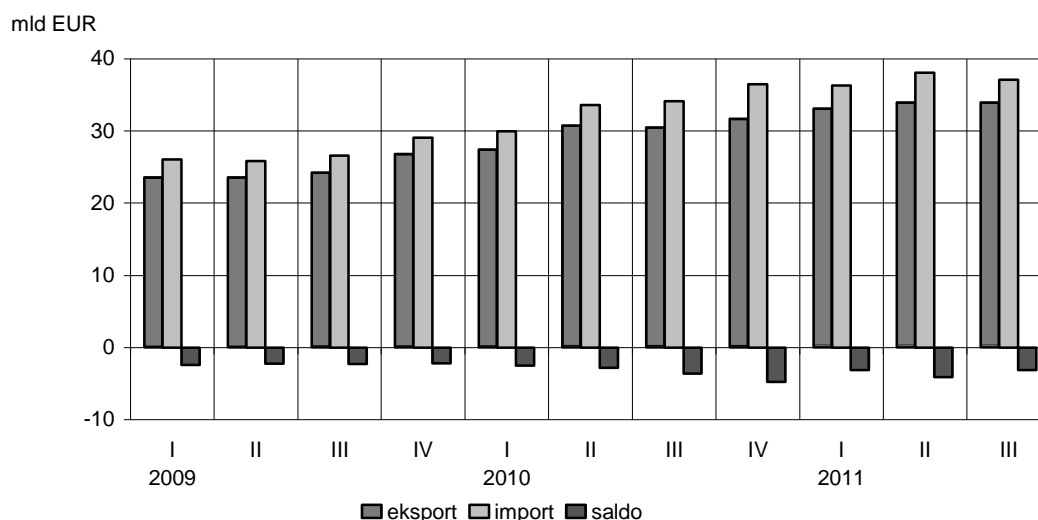
Deficyt obrotów wyniósł blisko 10,5 mld EUR, czyli w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego zwiększył się o 1,5 mld EUR.

Tabela 2. Obroty towarowe Polski w okresie I kw. 2009 – III kw. 2011

okres	Obroty w mld EUR			Dynamika w % analogiczny okres ub.r. = 100	
	eksport	import	saldo	eksport	import
I kwartał 2009	23,6	26,1	-2,5	82,4	76,1
II kwartał	23,6	25,8	-2,3	77,8	69,9
III kwartał	24,2	26,6	-2,3	79,8	71,6
I-III kw. 2009	71,4	78,5	-7,1	80,0	72,5
IV kwartał	26,8	29,1	-2,2	99,5	85,1
rok 2009	98,2	100,5	69,2	84,5	70,5
I kwartał 2010	27,4	30,0	-2,5	116,3	114,9
II kwartał	30,8	33,6	-2,8	130,6	130,2
III kwartał	30,5	34,1	-3,7	125,7	128,4
I-III kw. 2010	88,7	97,7	-9,0	124,2	124,5
IV kwartał	31,7	36,5	-4,8	118,2	125,5
rok 2010	120,4	134,2	-13,8	122,6	133,6
I kwartał 2011	33,1	36,3	-3,2	120,8	121,2
II kwartał 2011	34,0	38,1	-4,1	110,4	113,3
III kwartał 2011	33,9	37,1	-3,2	111,4	108,7
I-III kw. 2011	101,0	111,5	-10,5	113,9	114,1

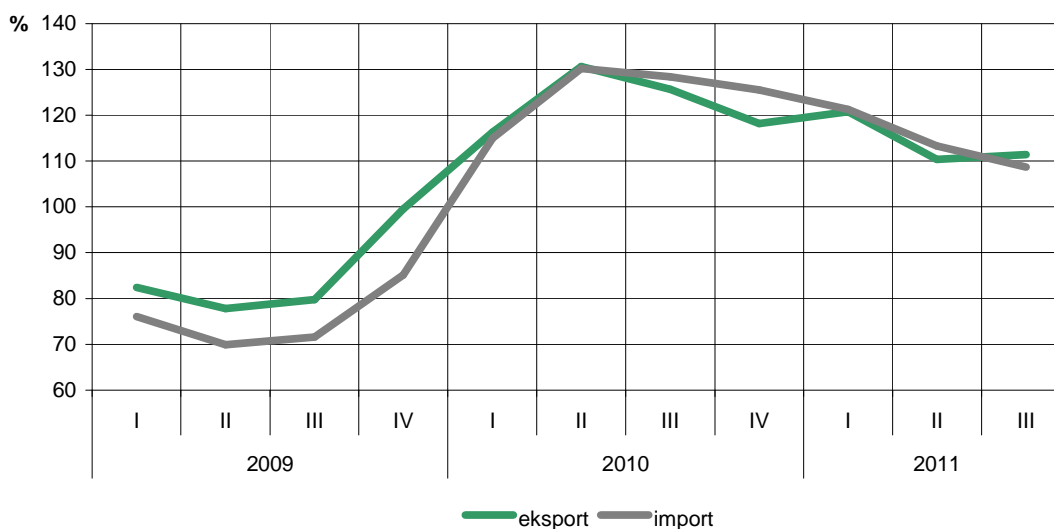
Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS (za okres I-III kw. 2011 r. dane wstępne).

Wykres 1. Obroty towarowe Polski w okresie I kw. 2009 – III kw. 2011
(w mln EUR)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS (za okres I-III kw. 2011 r. dane wstępne).

Wykres 2. Dynamika eksportu i importu w okresie I kw. 2009 – III kw. 2011
(kwartalnie; w ujęciu r/r)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS (za okres I-III kw. 2011 r. dane wstępne).

3. Zmiany obrotów w przekroju geograficznym po trzech kwartałach br.

3.1. Eksport

Na odnotowane po trzech kwartałach br. spowolnienie eksportu istotny wpływ miały wyniki w handlu z dominującymi w naszej wymianie rynkami rozwiniętymi gospodarczo (wzrost o 12,8%), w tym z państwami UE (11,8%). Analogicznie jak w skali ogólnej zdecydowało o tym wyhamowanie eksportu w drugim i trzecim kwartale.

Wśród rynków UE pozytywnie wyróżniały się państwa unijne nienależące do strefy euro, do których eksport wzrósł o 16,2%, czyli o 2,3 pkt. proc. szybciej niż przeciętnie oraz aż o 6,2 pkt. proc. szybciej niż do krajów strefy euro. Wśród ważniejszych rynków tej grupy najszybciej zwiększył się eksport na/do:

- Litwę (o 35,7%). Jakkolwiek w skali trzech kwartałów br. eksport na ten rynek dynamicznie się zwiększył (ponad 2,5-krotnie szybciej niż przeciętnie), to w III kw. tempo jego wzrostu było relatywnie wolne (25,4%) w porównaniu zarówno z I kw., jak i II kw., kiedy to zwiększył się odpowiednio o: ok. 50% i 37%.
- Rumunii (o 29,3%),
- Republiki Czeskiej (o 18,6%),
- Wielkiej Brytanii (o 16,5%). Warto tutaj zaznaczyć, że w przeciwieństwie do większości rynków, gdzie wzrost eksportu w III kw. był zdecydowanie niższy niż w I kw., w przypadku Wielkiej Brytanii odnotowano sytuację odwrotną. Tempo wzrostu eksportu na ten rynek systematycznie przyspieszało od początku bieżącego roku wynosząc 12,6% w I kw., 16,6% w II kw. oraz 20,5% w III kw.

Z kolei eksport na rynki strefy euro zwiększył się o 10%, w tym o 8,1% w III kw., tj. o nieco ponad 10 pkt. proc. wolniej niż w I kw. O takim wyniku eksportu na te rynki zadecydowało istotne jego wyhamowanie do:

- Francji (wzrost o 1,4%, przy czym w II i III kwartale br. odnotowano jego spadek odpowiednio o 7,9% i 0,4%). Takie wyhamowanie eksportu na rynek francuski (po wzroście o 19,5% w roku 2010) było rezultatem zmniejszenia wywozu dominujących wyrobów elektromaszynowych (o 7,9%), w tym *maszyn i urządzeń elektrycznych* (CN 85) – o 13,2%,
- Włoch (o 3,5%),
- Hiszpanii (o 2,9%, przy czym w III kw. eksport spadł o 1,5%),
- na Słowację (spadek o 1,2%, jakkolwiek w III kw. nieznacznie się zwiększył – 0,8%). Niekorzystne wyniki eksportu na ten rynek w okresie 9 miesięcy br., po odnotowanym w ubiegłym roku dynamicznym jego wzroście (aż o 45%), wynikały z gwałtownego załamania eksportu *maszyn i urządzeń elektrycznych* (CN 85) – o blisko 56%. W rezultacie znacząco zmniejszyło się ich znaczenie w całkowitym polskim wywozie na rynek słowacki – w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego nastąpił ponad 2-krotny spadek ich udziału, do 7%.

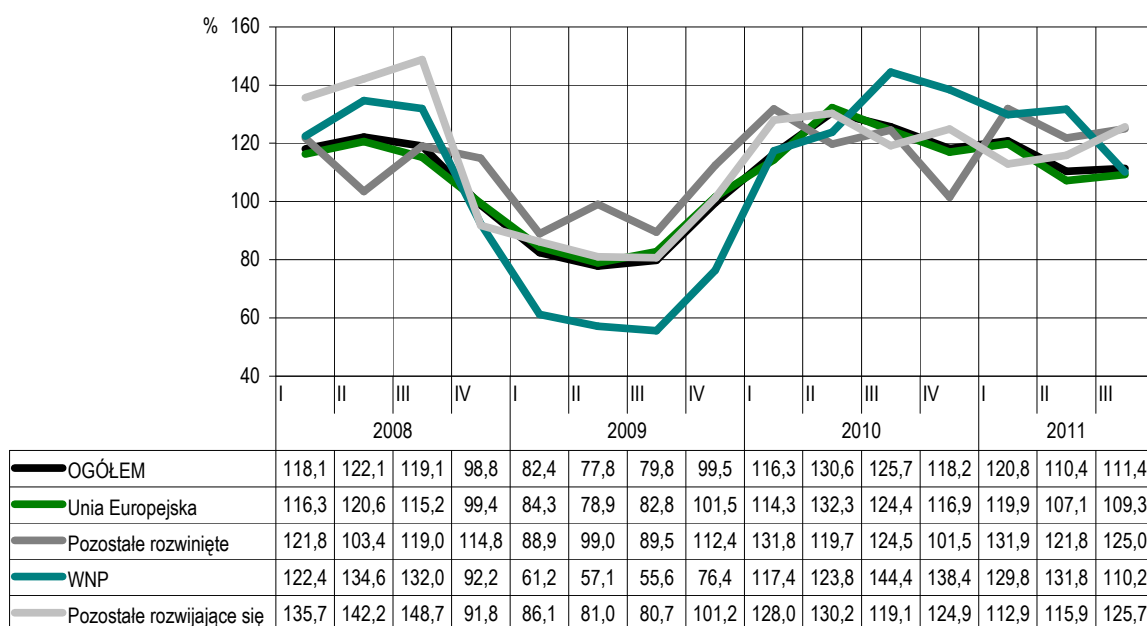
Szybciej niż dla całej strefy euro zwiększył się natomiast eksport m.in. do:

- Niemiec (o 14%, w tym o 10,7% w III kw. br., czyli o 2,2 pkt. proc. szybciej niż w II kw., jakkolwiek ponad 2-krotnie wolniej niż w I kw.). W przypadku tego rynku w okresie trzech kwartałów br. istotnie przyspieszył polski eksport produktów mineralnych (o ok. 43%), wyrobów przemysłu chemicznego (o blisko 32%) oraz wyrobów metalurgicznych (o 25,8%), co przełożyło się na zwiększenie ich znaczenia w całkowitym wywozie z Polski do Niemiec – odpowiednio o: 0,9 pkt. proc., do 4,2%, o 1,9 pkt. proc., do 13,4% i o 1,4 pkt. proc., do 14,9%. Jednocześnie straciły na znaczeniu dominujące w obrotach wyroby elektromaszynowe (spadek udziału o 3,5 pkt. proc., do 36,9%), co wynikało z niewielkiego wzrostu ich eksportu (zaledwie o 4,1%).
- Austrii (o 13,9%),
- Niderlandów (o 13,3%),
- Finlandii (o 20,3%),
- Estonii (o 30,2%).

Z ogólnym spowolnieniem eksportowym na rynkach unijnych korzystnie kontrastuje dynamiczny wzrost eksportu na rynki EFTA, który po niewielkim wzroście w całym roku 2010 (zaledwie o 4,6%), po trzech kwartałach br. zwiększył się aż o 49%, w tym o ponad 50% w III kwartale. Wśród państw tego ugrupowania najszybciej wzrósł eksport do Norwegii – o 66,5% (czyli 4,8-krotnie szybciej niż przeciętnie), co w głównej mierze wynikało z gwałtownego przyspieszenia wywozu wyrobów elektromaszynowych (o ok. 84%). Szybciej niż przeciętnie zwiększył się również eksport do Szwajcarii (o 18,9%), jakkolwiek tempo jego wzrostu spowalniało w kolejnych kwartałach br., osiągając 11% w III kw.

Wśród rozwiniętych rynków pozaeuropejskich korzystnie prezentuje się sytuacja w eksporcie do Stanów Zjednoczonych, gdzie tempo wzrostu eksportu, mimo istotnego spowolnienia w III kw. (wzrost zaledwie o 3,5%, czyli ok. 15-krotnie wolniejszy niż w I kw.) utrzymało się w okresie trzech kwartałów br. na względnie wysokim poziomie 21,5%. Z drugiej strony zdecydowane pogorszenie wymiany odnotowano w obrotach z Kanadą, gdzie po dynamicznym wzroście eksportu w roku 2010 (o 54%), w skali trzech kwartałów br. spadł on o blisko 26%.

Wykres 3. Dynamika eksportu do grup krajów w okresie I kw. 2008 – III kw. 2011
(kwartalnie; w ujęciu r/r)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

W przypadku krajów rozwijających się i słabiej rozwiniętych, absorbujących ok. 16% polskiego eksportu odnotowano szybszy wzrost eksportu (o 20,5%) w porównaniu z całkowitym polskim eksportem, z tym że był on zdecydowanie niższy (o 8,3 pkt. proc.) niż w roku ubiegłym.

Ponad 8% całkowitego eksportu Polski przypada na państwa WNP, gdzie jego wzrost (o 22,4%) jakkolwiek niższy niż w 2010 r. (o 9,5 pkt. proc.) był o 8,5 pkt. proc. szybszy niż w skali ogólnej. Wśród trzech głównych rynków tego ugrupowania największe tempo wzrostu odnotowano w eksporcie do Rosji, który zwiększył się o prawie 28%, jakkolwiek w III kw. tylko o niecałe 17%. Na taki wynik polskiego eksportu na ten rynek decydujący wpływ miało

zwiększenie aż o ok. 58% wywozu wyrobów elektromaszynowych, co przełożyło się na wzrost ich udziału o ok. 8 pkt. proc., do nieco ponad 41%. Wśród tych towarów na uwagę zasługuje dynamiczne przyspieszenie eksportu *statków, łodzi oraz konstrukcji pływających* (CN 89) oraz *maszyn i urządzeń mechanicznych* (CN 84), tj. odpowiednio: blisko 6-krotne oraz o ok. 36%. Jednocześnie istotnie wyhamował eksport artykułów rolno-spożywczych (wzrost zaledwie o 7,9%, czyli 3,5-krotnie wolniejszy niż całkowity do Rosji) oraz wyrobów przemysłu chemicznego (wzrost o 8,9%, czyli nieco ponad 3-krotnie wolniejszy niż przeciętny na ten rynek).

Szybciej niż w skali ogólnej wzrósł również eksport na Białoruś (o 21%), z tym że w III kw. nastąpił jego spadek o 11,1% wobec wzrostu o 67% w I kw. i o 23% w II kw. Natomiast nieco wolniej niż przeciętnie zwiększył się eksport na Ukrainę – o 13%.

W przypadku pozostałych rynków rozwijających się (poza WNP) po trzech kwartałach br. odnotowano wzrost eksportu na poziomie 18,3%, czyli wyższym niż przeciętny o 4,4 pkt. proc. Spośród nich najwięcej polskiego eksportu absorbują Turcja i Chiny, z tym że do pierwszego z nich odnotowano jego dynamiczne zwiększenie, natomiast do drugiego jego istotne wyhamowanie.

Eksport do Chin po trzech kwartałach br. zwiększył się zaledwie o 5,2%, czyli 3,3-krotnie wolniej niż w roku 2010. Na takie spowolnienie decydujący wpływ miały niekorzystne wyniki eksportu wyrobów elektromaszynowych (spadek o 17,5%), w tym *maszyn i urządzeń mechanicznych* (CN 84) – spadek o ok. 17%. Z drugiej strony w omawianym okresie nastąpił dynamiczny wzrost eksportu *maszyn i urządzeń elektrycznych* (CN 85) – o ponad 30% oraz należących do grupy wyrobów metalurgicznych *miedzi i wyrobów z miedzi* (CN 74) – o blisko 20%. Warto tutaj odnotować, że w ujęciu kwartalnym dynamika polskiego eksportu na rynek chiński poprawiała się z kwartału na kwartał. O ile w I kw. spadł on o ok. 19%, a w II kw. o 2,1%, to w III kw. zwiększył się aż o blisko 44%.

Zdecydowanie korzystniejsza sytuacja utrzymuje się w wymianie z Turcją, gdzie eksport zwiększył się o ponad 38%. Choć był to wzrost o 11,7 pkt. proc. wolniejszy niż w roku ubiegłym, to zarazem 2,8-krotnie szybszy niż w skali ogólnej.

3.2.Import i zmiany stanu zrównowżenia obrotów

Po trzech kwartałach br. import z państw rozwiniętych zwiększył się w zbliżonym tempie do eksportu na te tynki, tj. o 12,7%, czyli zarazem o 1,4 pkt. proc. wolniej niż import w skali ogólnej.

Nieco szybciej niż z całej grupy rynków rozwiniętych gospodarczo zwiększył się import z UE, tj. o 13,4%, z tym że tempo jego wzrostu kształtowało się zupełnie inaczej w przypadku państw strefy euro i unijnych rynków spoza niej.

Import ze strefy euro wzrósł o 12,7%, czyli o 1,4 pkt. proc. wolniej od średniej dla importu ogółem oraz o 6,1 pkt. proc. wolniej niż w ub.r. Jednocześnie tempo jego wzrostu było o 2,7 pkt. proc. szybsze niż po stronie eksportu, co przełożyło się na pogorszenie salda wymiany z tymi rynkami – zmniejszenie nadwyżki o ponad 0,8 mld EUR, do 3,2 mld EUR. Największy na to wpływ miało pogorszenie bilansu wymiany z następującymi krajami:

- Francją – zmniejszenie nadwyżki o ok. 300 mld EUR, do niecałych 1,5 mld EUR,
- Słowacją – zmniejszenie nadwyżki o ok. 230 mln EUR, do 180 mln EUR,

- Hiszpanią – zmniejszenie nadwyżki o 120 mln EUR, do 330 mln EUR,
- Austrią – przekształcenie nadwyżki w wysokości ok. 80 mln EUR w deficyt na poziomie ok. 30 mln EUR,
- Włochami – zwiększenie deficytu o 95 mln EUR, do blisko 380 mln EUR.

Warto tutaj zaznaczyć, że w przypadku powyższej wymienionych rynków pogorszenie salda wymiany nie wynikało z dynamicznego tempa wzrostu importu¹, który był relatywnie wolny (wolniejszy nie tylko niż w skali ogólnej, ale również w porównaniu z całą grupą państw strefy euro), tylko na skutek niewspółmiernie wolnego wzrostu eksportu względem importu. Wśród tych rynków największą dysproporcję między dynamiką eksportu i importu odnotowano w wymianie ze Słowacją (gdzie eksport zmniejszył się o 1,2%, a import wzrósł o 10%) oraz Francją (import wzrósł o 8,9%, czyli ponad 6-krotnie szybciej niż eksport).

Niemal na niezmiennym poziomie, w stosunku do okresu styczeń-wrzesień 2010 r., utrzymało się natomiast saldo wymiany z naszym głównym partnerem handlowym – Niemcami (na poziomie 1,6 mld EUR). Import z tego rynku zwiększył się w omawianym okresie o 15%, czyli o 1 pkt. proc. szybciej niż eksport. Wśród ważniejszych produktów sprowadzanych od tego zachodniego sąsiada największe tempo wzrostu odnotowano w imporcie artykułów rolno-spożywczych (wzrost o 23%) oraz wyrobów przemysłu chemicznego (wzrost o 18,6%), w tym towarów działu 39 (*tworzywa sztuczne i artykuły z nich*) o 20% oraz działu 38 (*produkty chemiczne różne*) o blisko 42%. Z drugiej strony relatywnie wolno zwiększył się przywóz dominujących w imporcie z Niemiec wyrobów elektromaszynowych – o 11,6%. Było to rezultatem spowolnienia przywozu *maszyn i urządzeń mechanicznych* (wzrost o 11,6%) oraz *maszyn i urządzeń elektrycznych* (wzrost o 5,1%).

Zdecydowanie korzystniej kształtowała się wymiana z unijnymi rynkami nienależącymi do strefy euro, gdzie tempo wzrostu importu (o 15,9%), jakkolwiek wyższe niż w skali ogólnej było jednocześnie nieco niższe niż po stronie eksportu (o 0,3 pkt. proc.), co przełożyło się na poprawę bilansu handlowego z tymi rynkami – o 1,3 mld EUR, do 9,2 mld EUR. Najbardziej znaczący wzrost nadwyżki, na skutek wolniejszego wzrostu importu w porównaniu z eksportem, nastąpił w handlu z:

- Wielką Brytanią – o 0,7 mld EUR, do 3,6 mld EUR,
- Republiką Czeską – o 0,4 mld EUR, do 2 mld EUR,
- Rumunią – o 230 mln EUR, do 735 mln EUR,
- Litwą – o prawie 0,2 mln EUR, do 620 mln EUR.

Korzystne zmiany w wymianie z tymi rynkami pozwoliły z nadwyżką skompensować pogorszenie bilansu handlowego m.in. z:

- Węgrami – o blisko 150 mln EUR, do prawie 660 mln EUR oraz
- Szwecją – o ok. 100 mln EUR, do niespełna 650 mln EUR.

Poprawa salda wymiany wystąpiła również w obrotach z pozaunijnymi rynkami rozwiniętymi, w tym z rynkami należącymi do EFTA o ok. 380 mln EUR (do prawie 240 mln EUR) i z pozostałymi o blisko 460 mln EUR (do –1,7 mld EUR). W przypadku państw EFTA decydujący na to wpływ miały wyniki obrotów z Norwegią, gdzie tempo wzrostu importu, jakkolwiek wysokie (o ok. 43%, czyli 3-krotnie wyższe niż przeciętnie), było zarazem o ok.

¹ Wyjątkiem jest tutaj Austria, gdzie tempo wzrostu importu wyniosło aż 21,4%.

23 pkt. proc. wolniejsze niż w eksporcie, co skutkowało poprawą salda wymiany o ok. 270 mln EUR, do niespełna 300 mln EUR.

Z kolei w odniesieniu do rynków rozwiniętych spoza UE i EFTA odnotowana po trzech kwartałach br. korzystna zmiana zrównoważenia obrotów wynikała ze spadku importu z tej grupy rynków o 2,4%, przy równoczesnym zwiększeniu eksportu o 10,5%. Spośród tej grupy na odnotowanie zasługują wyniki obrotów ze Stanami Zjednoczonymi, Japonią i Kanadą.

W przypadku USA znikome tempo wzrostu importu (zaledwie o 0,1%), przy ponad 20% wzroście eksportu zaowocowało redukcją deficytu o prawie 360 mln EUR, do niespełna 500 mln EUR.

Jeszcze większe zmiany nastąpiły w imporcie z Japonii, który po trzech kwartałach br. spadł o 4,5%. Było to rezultatem zmniejszenia przywozu dominujących w imporcie wyrobów elektromaszynowych (o ok. 10%), w tym *maszyn i urządzeń elektrycznych* (CN 85) o nieco ponad 33% i *przyszytych, narzędzi, aparatów itd.* (CN 90) o ok. 17%, co w konsekwencji przełożyło się na redukcję notowanego przed rokiem deficytu z Japonią o ok. 130 mln EUR, do 1,7 mld EUR.

Z kolei w obrotach z Kanadą odnotowano załamanie obu strumieni handlu zagranicznego, przy czym 2-krotnie głębsze po stronie importu (o ok. 53%), co skutkowało niewielkim zwiększeniem nadwyżki (o ok. 35 mln EUR, do blisko 270 mln EUR). Taki spadek dostaw z tego rynku był rezultatem gwałtownego zmniejszenia importu wyrobów elektromaszynowych (o ok. 70%), a dokładnie wstrzymania dostaw najważniejszych przed rokiem w imporcie produktów działu 89 (*statki, łodzie oraz konstrukcje pływające*). Nie zdołał tego skompensować zwiększony import *maszyn i urządzeń mechanicznych* (CN 84) – o ok. 37% oraz *przyszytych, narzędzi, aparatów itd.* (CN 90) – o ok. 52%.

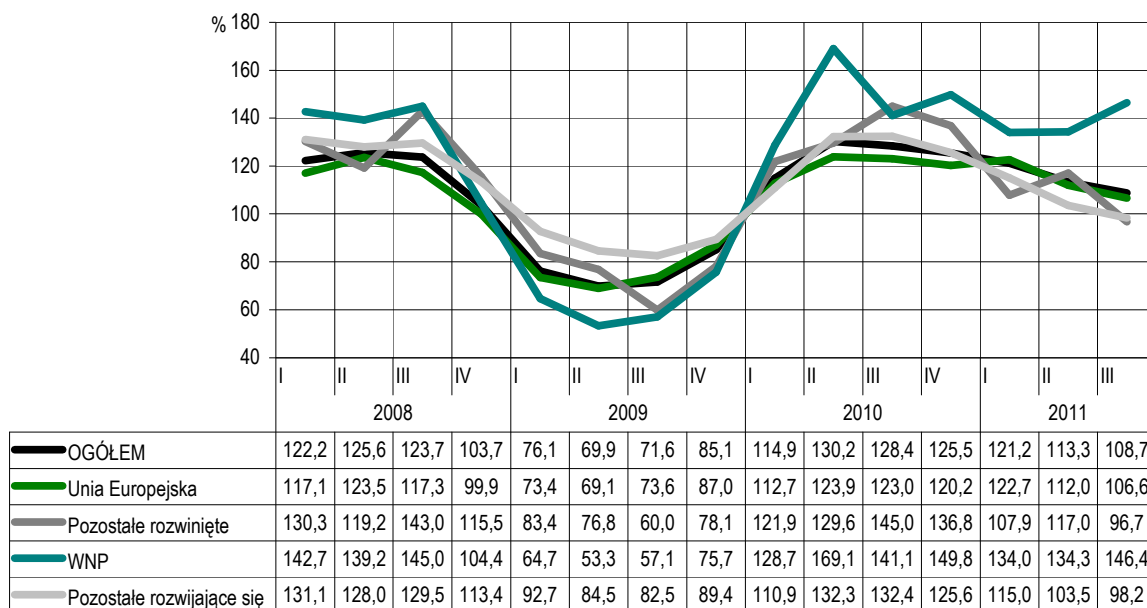
Zdecydowanie szybciej niż z rynków rozwiniętych zwiększył się import z państw słabiej rozwiniętych i rozwijających się – o 17,2%, czyli o 3,1 pkt. proc. szybciej niż przeciętnie, co skutkowało zwiększeniem – i tak głębokiego deficytu wymiany z tymi państwami – o ok. 2,8 mld EUR, do 21,4 mld EUR.

Ponad 2-krotnie szybciej niż średnio dla tej grupy państw wzrosły dostawy z WNP – o ok. 38%, czyli o 16 pkt. proc. szybciej niż eksport na te rynki. Tym samym notowany przed rokiem deficyt wymiany z tym ugrupowaniem pogłębił się o 2,8 mld EUR, do 7,3 mld EUR. Wśród rynków WNP niewspółmiernie szybszy wzrost importu względem eksportu nastąpił w wymianie z czterema państwami, w tym z trzema naszymi najważniejszymi partnerami handlowymi z tego ugrupowania, tj.: Rosją, Ukrainą i Białorusią, co przełożyło się na pogorszenie salda obrotów z nimi.

Po trzech kwartałach br. import z Rosji wzrósł o 36,1%, czyli nieco ponad 8 pkt. proc. szybciej niż eksport na ten rynek. Należy tutaj odnotować, że inaczej niż w skali ogólnej, dynamiczne przyspieszenie dostaw z tego wschodniego rynku nastąpiło w III kw. br. (wzrost o ok. 45%). Deficyt w wymianie z Rosją sięgnął w okresie trzech kwartałów br. poziomu ponad 8,7 mld EUR, czyli o 2,5 mld EUR wyższego niż przed rokiem, na co tradycyjnie niemal wyłącznie wpłynęło przyspieszenie importu produktów mineralnych (o ok. 34%), a tym samym pogłębienie ujemnego salda w ich wymianie (o blisko 2,5 mld EUR, do prawie 9,7 mld EUR). Należy tutaj zaznaczyć, że o zwiększeniu przywozu produktów mineralnych zadecydował ponowny wzrost cen surowców energetycznych sprowadzanych z tego rynku.

Z kolei w obrotach z Ukrainą odnotowano zmniejszenie występującej przed rokiem nadwyżki o ok. 280 mln EUR, do ok. 940 mln EUR, co jak wcześniej wspomniano było konsekwencją gwałtownego zwiększenia importu (o 60,5%) względem eksportu (o 13%). W obrotach z Ukrainą największe przyspieszenie importu, a tym samym największe pogorszenie bilansu wymiany wystąpiło w handlu wyrobami metalurgicznymi (gdzie import zwiększył się 2,2-krotnie, a saldo pogorszyło o prawie 250 mln EUR), a dokładnie *żelazem, żeliwem i stalą* (CN 72) oraz artykułami rolno-spożywczymi (wzrost przywozu o ok. 75% i zmniejszenie nadwyżki o ok. 120 mln EUR).

Wykres 4. Dynamika importu z grup krajów w okresie I kw. 2008 – III kw. 2011
(kwartalnie; w ujęciu r/r)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Po trzech kwartałach br. przywóz towarów z grupy państw słabiej rozwiniętych i rozwijających się nienależących do WNP zwiększył się relatywnie wolno – o 5,1%, czyli o 9 pkt. proc. wolniej od średniej dla importu ogółem oraz 3,6-krotnie wolniej niż eksport na te rynki. W rezultacie notowany od lat głęboki deficyt z tymi państwami po trzech kwartałach br. został nieznacznie zredukowany (o ok. 70 mln EUR, do 14,1 mld EUR). Wśród nich największa poprawa salda nastąpiła w wymianie z:

- Turcją – zwiększenie nadwyżki o 0,4 mld EUR, do 0,5 mld EUR,
- Republiką Korei – redukcja deficytu o ok. 340 mln EUR, do niecałych 2,2 mld EUR,
- Tajwanem – redukcja deficytu o nieco ponad 150 mln EUR, do ok. 740 mln EUR,
- Singapurem – wzrost nadwyżki o 120 mln EUR, do 121 mln EUR.

Zdołało to skompensować pogorszenie bilansu w obrotach m.in. z:

- Chinami – o ok. 360 mln EUR, do deficytu na poziomie ok. 8,7 mln EUR. Należy tutaj zaznaczyć, że jakkolwiek po trzech kwartałach br. nastąpiło pogłębienie deficytu wymiany z tym rynkiem, to skala tego pogłębienia była relatywnie niewielka, w tym nieporównywalnie mniejsza niż chociażby w obrotach z Rosją. Decydujący na to

wpływ miało istotne wyhamowanie importu z Chin – po wzroście w 2010 r. o 26,4%, w okresie trzech kwartałów br. zwiększył się on zaledwie o 4,4%, czyli o 0,8 pkt. proc. wolniej niż eksport na ten rynek. Wynikało to ze spadku importu najważniejszych w dostawach z tego azjatyckiego rynku wyrobów przemysłu elektromaszynowego (o 3,5%), w tym *maszyn i urządzeń mechanicznych* (CN 84) o 5,5% i *maszyn i urządzeń elektrycznych* (CN 85) o 4,6%.

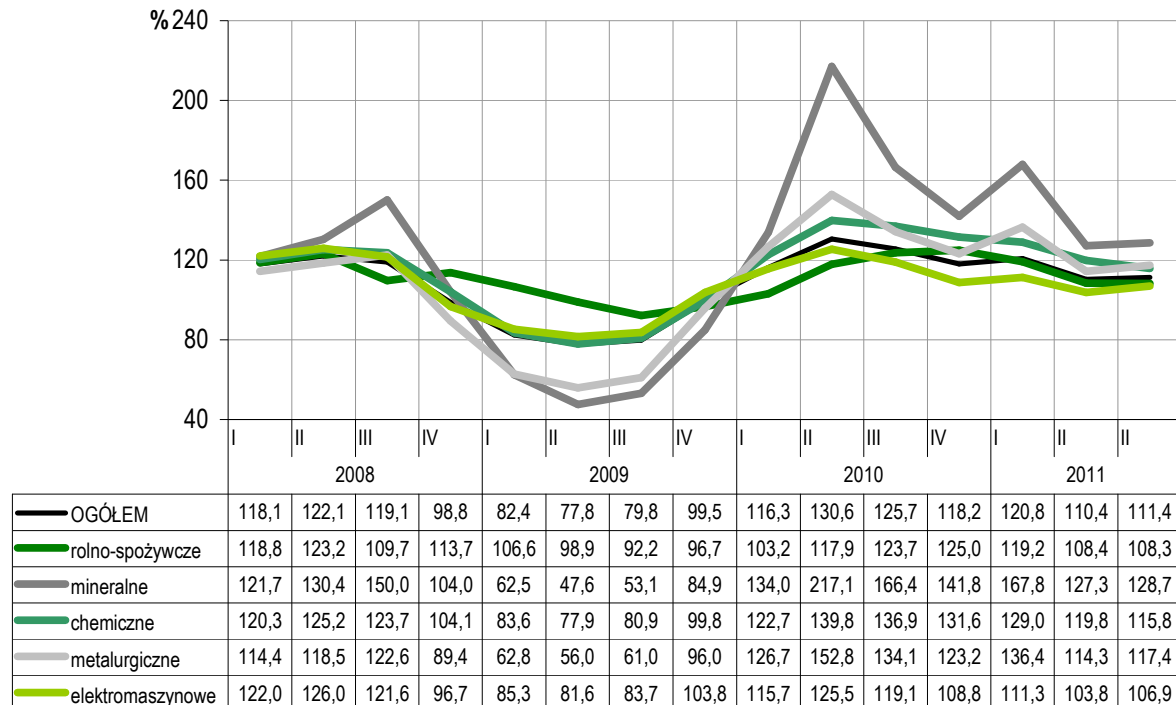
- Brazylią – gdzie deficyt zwiększył się o ok. 150 mln EUR, do ok. 370 mln EUR,
- Indiami – gdzie nastąpiło pogłębienie deficytu o 135 mln EUR, do poziomu 480 mln EUR.

4. Zmiany obrotów w przekroju przedmiotowym po III kwartałach br.

4.1. Eksport

Analizując tempo wzrostu w okresie trzech kwartałów br. najszybciej zwiększył się eksport **produktów mineralnych** – o blisko 39% (tj. o prawie 1,5 mld EUR, do ponad 5,2 mld EUR). W rezultacie ich udział w łącznym eksporcie zwiększył się do 5,2%, czyli o ok. 1 pkt. proc. w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku. Najszybciej eksport tych towarów wzrósł w I kwartale – o 67,8%, podczas, gdy w kolejnych wzrost spowolnił odpowiednio do 27,3% w II kw. i 28,7% w III kw.

Wykres 5. Dynamika eksportu wybranych grup towarowych w okresie I kw. 2008 – III kw. 2011 (kwartalnie; w ujęciu r/r)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Szybki wzrost eksportu w okresie I-III kw. 2011 r. odnotowano także w przypadku **wyrobów ceramicznych** (o 34,3%, tj. o niespełna 740 mln EUR, do poziomu blisko 2,9 mld EUR), a ich udział w ogólnym eksporcie Polski wzrósł do 2,9%. Dynamiczny wzrost eksportu tej grupy towarów w pierwszych dwóch kwartałach bieżącego roku (I kw. – o 37,5%, II kw. – o 36,2%) nieco spowolnił w III kw. – do 29,8%.

Pod względem tempa wzrostu na kolejnym miejscu w polskim eksporcie znalazły się **wyroby metalurgiczne**, których eksport wzrósł o 21,7%, czyli o prawie 2,2 mld EUR, do poziomu ponad 12,1 mld EUR. O ile w II kw. wzrost eksportu tej grupy znacząco spowolnił (do 14,3%) w porównaniu z I kw. (36,4%), to w III kw. ponownie przyspieszył – do 17,4%. Wśród wyrobów metalurgicznych istotny wzrost po 3 kwartałach br. odnotowano w eksporcie *żelaza, żeliwa i stali* (CN 72) oraz *wyrobów z żeliwa i stali* (CN 73) – odpowiednio o 30% (tj. o ok. 650 mln EUR) oraz 24,4% (tj. o ok. 690 mln EUR). Z kolei eksport *miedzi i wyrobów z miedzi* (CN 74) zwiększył się w tym okresie o 12,4% (tj. o ok. 300 mln EUR), czyli o 9,3 pkt. proc. wolniej niż eksport całej grupy wyrobów metalurgicznych i jednocześnie o 1,5 pkt. proc. wolniej niż polski eksport ogółem.

Nieznacznie wolniej niż wyrobów metalurgicznych zwiększył się eksport **wyrobów chemicznych** (o 21,1%, tj. o ponad 2,4 mld EUR, do blisko 14 mld EUR). Tempo wzrostu eksportu tych produktów zwalniało w kolejnych kwartałach bieżącego roku wynosząc odpowiednio w I kw. 29%, II kw. 19,8% oraz w III kw. 15,8%. Eksport dominujących wśród tych towarów *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (CN 39) w okresie 9 miesięcy br. zwiększył się o prawie 20%, przy czym – podobnie jak w całej grupie produktów chemicznych – wzrost ich eksportu spowolnił z 30,2% w I kw. do 17,9% w II kw. oraz 13,8% w III kw. Istotne spowolnienie odnotowano w eksporcie *produktów farmaceutycznych* (CN 30), który wzrósł po 3 kwartałach br. o 0,3%, na co wpłynęło wyhamowanie jego wzrostu z 10,5% w I kw. do 3% w II kw. oraz jego spadek w III kw. o 10,5%.

O ile pod względem przyrostu wartości eksportu w okresie 3 kwartałów br. na pierwszym miejscu znalazła się – dominująca w polskiej wymianie handlowej z zagranicą – grupa **wyrobów elektromaszynowych** (o prawie 2,8 mld EUR, do ok. 41 mld EUR), to biorąc pod uwagę tempo wzrostu, eksport tej grupy wzrósł najwolniej (o 7,2%). Tempo wzrostu eksportu tych produktów wynoszące w I kw. br. 11,3%, wyhamowało do 3,8% w II kw., a następnie przyspieszyło w III kw. do 6,9%. W rezultacie wzrostu wywozu wyrobów elektromaszynowych wolniejszego o 6,7 pkt. proc. niż przeciętnie, ich udział w łącznym eksporcie z Polski zmniejszył się o 2,6 pkt. proc., do 40,6% po 3 kwartałach br.

Na tak znaczące spowolnienie eksportu wyrobów elektromaszynowych wpływ miało pogorszenie wymiany *maszynami i urządzeniami elektrycznymi* (CN 85). Po dynamicznym wzroście w 2010 r. (o 26%), ich eksport w I kw. 2011 r. zwiększył się o 3,9%, zaś w kolejnych dwóch kwartałach odnotowano jego spadek odpowiednio o 10,8% w II kw. oraz o 9% w III kw. Tym samym w skali 3 kwartałów br. eksport *maszyn i urządzeń elektrycznych* zmniejszył się o 5,5% (do ok. 11 mld EUR), co w efekcie przełożyło się na spadek ich udziału w eksporcie ogółem o 2,3 pkt. proc., do 10,9%. Wolniej niż przeciętnie wzrósł również eksport *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych* (CN 84) – o 7,7% (do 12,2 mld EUR). W I kw. br. ich wywóz zwiększył się o 13,5%, następnie o 3,1% w II kw., a w III kw. o 6,9%.

W skali 3 kwartałów br. eksport *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* (CN 87) – stanowiący największą część eksportu produktów elektromaszynowych – zwiększył się o

10,8% (do niespełna 13 mld EUR), jednak kolejne kwartały przynosiły wyhamowanie tempa wzrostu ich eksportu z 19,1% w I kw., do 8,4% w II kw. i 4,8% w III kw.

Nieco szybciej niż w grupie wyrobów elektromaszynowych, jednak o 3 pkt. proc. wolniej niż przeciętnie, zwiększył się eksport **wyrobów przemysłu drzewno-papierniczego** (o 10,9%, do ok. 5,1 mld EUR). Wpłynęło na to spowolnienie tempa wzrostu ich wywozu do 7,5% w III kw. i 8,6% w II kw. wobec wzrostu na poziomie 17,1% w I kw. Największa część eksportu tej grupy przypada na towary działu 48 (*papier, tektura, wyroby z masy papierniczej*), których wywóz zwiększył się po 3 kwartałach br. o 14,1% (do blisko 2,6 mld EUR).

Niższe niż przeciętne tempo wzrostu odnotowano również w eksporcie **artykułów rolno-spożywczych** (o 11,6%, do ok. 10,9 mld EUR), co wynikało ze stosunkowo wolnego wzrostu eksportu towarów sekcji II (*produktów pochodzenia roślinnego*), który wyniósł 3,4%. Dynamiczny wzrost wywozu artykułów rolno-spożywczych notowany w I kw. br. na poziomie 19,2% spowolnił w kolejnych kwartałach do 8,4% (II kw.) oraz 8,3% (III kw.). Na niskie tempo wzrostu eksportu *produktów roślinnych* w okresie 3 kwartałów przełożył się jego spadek o 1,2% w III kw. i 3% w II kw. wobec wzrostu o 15,5% w I kw. Z kolei relatywnie najszybciej wśród produktów żywnościowych po 9 miesiącach br. zwiększył się eksport *produktów pochodzenia zwierzęcego* (sekcja I) – o 15,9% (do ok. 3,7 mld EUR), na czym zaważył dynamiczny wzrost eksportu *mięsa i podrobów jadalnych* (CN 02) – o 26,6% (do ponad 1,8 mld EUR).

4.2. Import i zmiany stanu zrównowżenia obrotów

Podobnie jak w eksporcie, w imporcie najszybsze tempo wzrostu po trzech kwartałach br. odnotowano w obrotach **produktami mineralnymi** (36,6%), jakkolwiek w III kw. odnotowano jego spowolnienie (do 26,6%) w porównaniu z II kw. (48,7%) i I kw. (35,1%). Rezultatem szybkiego wzrostu importu tych towarów było zwiększenie ich udziału w łącznym przywozie do Polski o 2,2 pkt. proc., do 13,6%.

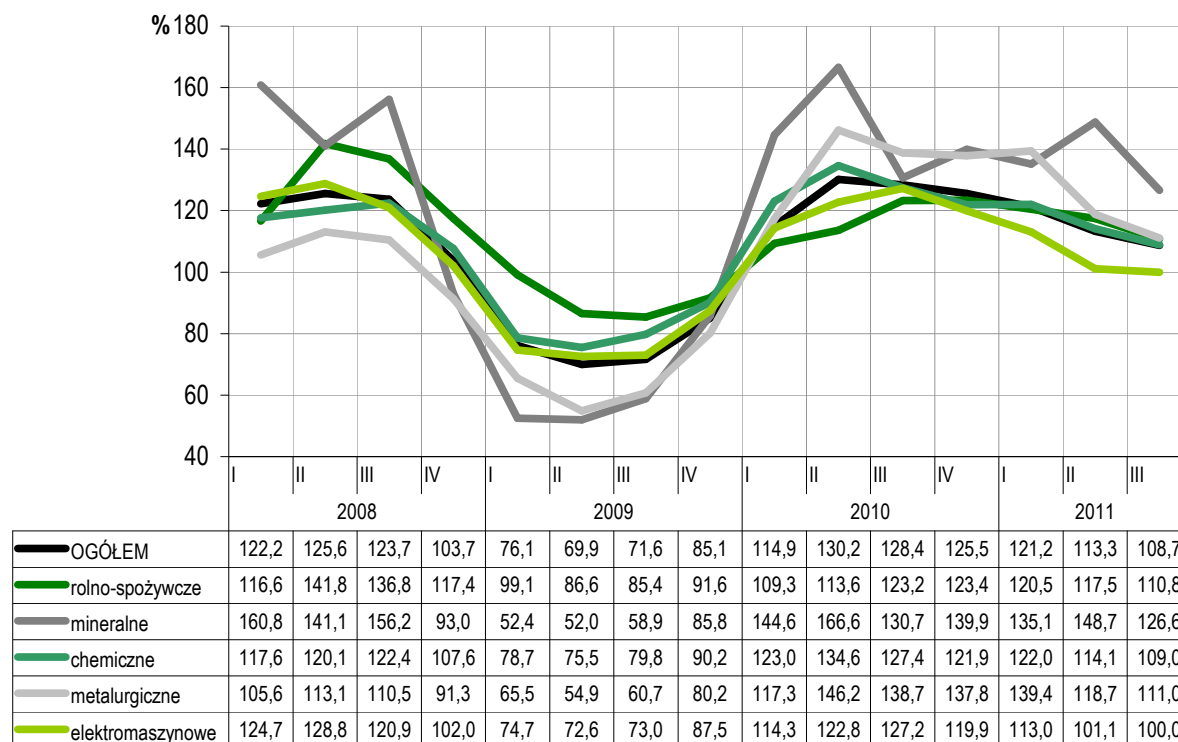
W imporcie produktów mineralnych odnotowano również największy na tle innych grup wzrost w wymiarze bezwzględny – o prawie 4,1 mld EUR, do blisko 15,2 mld EUR po 9 miesiącach br. Spowodowało to pogłębienie deficytu w obrotach tą grupą o ok. 2,6 mld EUR, do ponad 9,9 mld EUR, podczas gdy łączny ujemny bilans polskiej wymiany towarowej z zagranicą zwiększył się o ok. 1,4 mld EUR, do poziomu blisko 10,5 mld EUR. Poza tradycyjnym wzrostem wartości importu ropy i gazu, warto odnotować dynamiczny wzrost przywozu *węgla* (CN 2701), który po 3 kw. br. wyniósł 45,2% (do ponad 1,2 mld EUR).

Należy zaznaczyć, że notowane po trzech kwartałach br. wyraźne przyspieszenie importu produktów mineralnych ma w decydującej mierze charakter obiektywny – kreowane jest przez niezbędny przywóz surowców energetycznych (ropy i gazu). Przy stosunkowo stabilnym od lat wolumenie importu tych surowców, jego wyraźne zwiększenie w wymiarze wartościowym spowodowane było w głównej mierze wzrostem cen tych surowców w porównaniu z analogicznym okresem ubiegłego roku.

Grupą towarową zamykającą listę grup, dla których po trzech kwartałach br. dynamika importu była szybsza niż przeciętnie były **wyroby przemysłu chemicznego**, których import zwiększył się o 14,8% (do ok. 20 mld EUR). Biorąc jednak pod uwagę wyniki w kolejnych kwartałach bieżącego roku, szybki wzrost ich importu w I kw. (o 22%), spowolnił następnie do 14,1% w II kw. oraz 9% w III kw. Wśród produktów przemysłu chemicznego największe znaczenie ma import *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (CN 39), których przywóz w skali trzech kwartałów zwiększył się o 16% (do ok. 6,5 mld EUR). W tym okresie dynamicznie zwiększył się import *kauczuku i wyrobów z kauczuku* (CN 40) – o 32,1% (do ponad 2,2 mld EUR). W przypadku *tworzyw sztucznych* odnotowano wyhamowanie tempa wzrostu ich importu w kolejnych kwartałach br. (I kw. 28,8%, II kw. 14,1%, III kw. 7,6%). Natomiast w przywozie *kauczuku i wyrobów z kauczuku* spowolnienie nastąpiło w III kw. (do 24% wobec 36,1% w I kw. i 37% w II kw.). Warto odnotować, że import *produktów farmaceutycznych* (CN 30) po 9 miesiącach br. zwiększył się o 3%, na co przełożył się jego spadek w II kw. o 4,6% oraz nieznaczny wzrost w III kw. o 1,7% (wobec wzrostu o 12,9% w I kw.).

Pomimo szybszego wzrostu po stronie eksportu wyrobów przemysłu chemicznego niż ich importu (o 6,3 pkt. proc.), w wymiarze bezwzględny przyrost okazał się nieznacznie wyższy w imporcie. Przełożyło się to na pogłębienie deficytu o ok. 150 mln EUR wobec 3 kwartałów 2010 r., do poziomu blisko 6,1 mld EUR.

Wykres 7. Dynamika importu wybranych grup towarowych w okresie I kw. 2008 – II kw. 2011 (kwartalnie; w ujęciu r/r)

Źródło: DAP MG na podstawie danych GUS.

Po stronie importu – podobnie jak w eksporcie – najwolniejszy wzrost odnotowano w imporcie **wyrobów przemysłu elektromaszynowego**, który zwiększył się o 4,4% (do prawie 38,5 mld EUR), czyli o 9,7 pkt. proc. wolniej niż przeciętnie. W rezultacie udział tych produktów w łącznym polskim imporcie po 9 miesiącach br. zmniejszył się o 3,2 pkt. proc.,

do 34,5%. O ile w I kw. br. ich import zwiększył się o 13%, to w II kw. jego wzrost znacząco wyhamował (do 1,1%), a w III kw. wartość tego importu była na poziomie takim, jak w analogicznym kwartale ub.r. Decydujący wpływ na wskazane spowolnienie wzrostu importu całej grupy wyrobów elektromaszynowych miał spadek przywozu *maszyn i urządzeń elektrycznych* (o 7,2% w skali trzech kwartałów). Wzrost ich importu w I kw. o 6,7%, w kolejnych kwartałach przekształcił się w spadki wynoszące odpowiednio 14,9% (w II kw.) oraz 11,9% (w III kw.).

Na tle całej grupy relatywnie wysoką dynamiką przywozu wyróżniły się natomiast *pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria* (CN 87), których przywóz w okresie trzech kwartałów br. wzrósł o ok. 13,8% (do ok. 9,1 mld EUR), przy czym jego wzrost znacząco spowolnił w III kw. – do 2,5% wobec wzrostu wynoszącego 28,6% w I kw. i 11,7% w II kw.

W rezultacie wyraźnego spowolnienia importowego zwiększyła się nadwyżka w wymianie wyrobami elektromaszynowymi o ponad 1,1 mld EUR, do poziomu prawie 2,6 mld EUR.

W analizowanym okresie trzech kwartałów br. poprawa salda obrotów nastąpiła ponadto w wymianie **wyrobami ceramicznymi** (o ok. 610 mln EUR, do blisko 1,3 mld EUR) oraz **wyrobami klasyfikowanymi jako różne** (o ok. 470 mln EUR, do ponad 3,7 mld EUR), wśród których dominują obroty towarami działu 94 (*meble, pościel, materace, itp.*), gdzie nadwyżka wzrosła o ok. 450 mln EUR, do ponad 4,1 mld EUR.

5. Projekcje Komisji Europejskiej dotyczące polskiej gospodarki

Po ożywieniu gospodarczym w 2010 roku, napędzanym odbudową obrotów handlowych z zagranicą, napływem funduszy unijnych oraz poprawą sytuacji na rynku pracy w I połowie 2011 r., obserwuje się dalsze umacnianie trendu wzrostowego w gospodarce. Wzrost PKB w I półroczu 2011 r. (r/r) sięgał 4,4%, o czym zadecydował popyt krajowy, w tym zwłaszcza odbudowa zapasów, przyspieszenie inwestycji prywatnych dzięki zadawalającej rentowności oraz konsumpcji prywatnej napędzanej dobrymi perspektywami rynku pracy. Jednocześnie przewiduje się, że w II półroczu 2011 r. gospodarka polska odczuje reperkusje globalnego spowolnienia, a w szczególności osłabienia popytu zewnętrznego, który będzie hamował wzrost eksportu. Ponadto zawirowania na rynkach finansowych zaczną znacząco wpływać na spadek zaufania producentów i konsumentów, co będzie skutkowało ograniczeniem wydatków inwestycyjnych i wzrostu zatrudnienia oraz konsumpcji prywatnej. Wpłyne to na spowolnienie wzrostu PKB w II półroczu do ok. 3,6% (r/r) i średniorocznego wzrostu w skali całego 2011 r. do 4%.

Komisja Europejska ocenia, że na skutek globalnego spowolnienia tempo wzrostu PKB w roku 2012 i 2013 nie przekroczy odpowiednio 2,5% oraz 2,8%.

W roku 2012 siłą napędową wzrostu będą zarówno popyt wewnętrzny, jak i zagraniczny przy korzystnej sytuacji na rynku pracy, a także napływ funduszy unijnych i deprecjacja złotego. Przynajmniej do lata 2012 roku będą przyspieszać inwestycje publiczne związane z mistrzostwami Euro 2012. Jednak w związku z kończącą się obecną perspektywą finansową 2007-2013 pod koniec przyszłego roku należy się liczyć z ograniczeniem napływu funduszy europejskich, co będzie skutkowało spowolnieniem inwestycji publicznych, a w roku następnym ich spadkiem. Po okresowym ożywieniu w roku 2011, w roku 2012 należy oczekiwać spowolnienia inwestycji prywatnych, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw, który

odkłada decyzje inwestycyjne wobec wysokiej niepewności co do dalszego rozwoju sytuacji w gospodarce globalnej oraz ograniczenia dostępności do kredytów. Jednocześnie oczekuje się poprawy popytu zagranicznego w roku 2013, co może sprzyjać ożywieniu inwestycji, zwłaszcza w dużych i średnich przedsiębiorstwach, które dysponują dostatecznymi środkami finansowymi.

Tabela 3. Projekcje wybranych wskaźników dla polskiej gospodarki na lata 2011-2013 (wg Komisji Europejskiej)

	2011	2012	2013
Realny PKB	4,0	2,5	2,8
Popyt wewnętrzny	3,9	1,8	2,6
Konsumpcja prywatna	3,4	2,6	2,9
Konsumpcja publiczna	1,3	1,2	2,3
Inwestycje ogółem	7,0	1,7	1,8
Eksport towarów i usług (wolumen)	7,3	5,1	5,6
Import towarów i usług (wolumen)	7,0	3,5	5,1
Saldo na ROB/PKB	-5,0	-4,3	-4,8
Inflacja (HICP)	3,7	2,7	2,9
Stopa bezrobocia	9,3	9,2	8,6

Źródło: *European Economic Forecast, Autumn 2011.*

Przewiduje się, że w 2012 roku handel zagraniczny będzie miał pozytywny, a w roku następnym neutralny wpływ na wzrost PKB. Negatywny wpływ słabszego popytu zewnętrznego na eksport będzie łagodzony przez deprecjację waluty krajowej. Jednocześnie, deprecjacja będzie sprzyjała produkcji krajowej kosztem importu, co przełoży się na spowolnienie importowe w 2012 r. Natomiast w roku 2013 rosnący popyt krajowy będzie stymulował ożywienie importowe.

Po wzroście deficytu na ROB w roku 2010 do 4,6% PKB, w roku 2011 przewiduje się jego dalsze pogłębienie do poziomu 5% PKB. W roku 2012, głównie dzięki deprecjacji złotego, oczekiwany jest okresowy spadek deficytu do 4,3% po czym ponowny jego wzrost do 4,8% w roku 2013.

6. Prognoza obrotów towarowych na rok 2011 i 2012

Wobec zarysowującego się coraz wyraźniej spowolnienia w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki, zwłaszcza na głównych rynkach unijnych, osiągnięte za trzy kwartały br. relatywnie wysokie tempo wzrostu obrotów (znacznie wyższe od prognozowanego na rok bieżący średniorocznego tempa), nie stanowi przesłanki do korekty *in plus* pierwotnej prognozy obrotów towarowych na rok 2011.

W związku z tym podtrzymuje się prognozę, w myśl której poziom i tempo wzrostu obrotów towarowych (w EUR) w bieżącym roku wyniosą:

- **po stronie eksportu o ok. 10,5%, do poziomu ok. 133 mld EUR**
 - **po stronie importu o ok. 12%, do poziomu ok. 150,3 mld EUR**
- w rezultacie
- **deficyt obrotów towarowych wzrośnie do ok. 17,3 mld EUR, czyli do poziomu o ok. 3,5 mld EUR głębszego niż w roku 2010.**

Przy założeniu realizacji tej prognozy, jednocześnie przewiduje się, że w przyszłym roku nastąpi dalsze spowolnienie wymiany, zwłaszcza po stronie importu. Prognozuje się, że obroty w 2012 roku wzrosną:

- **po stronie eksportu o ok. 8,5%**
- **po stronie importu o ok. 7,1%,**

a poziom deficytu utrzyma się na poziomie nieco niższym niż w roku bieżącym.